

KOROŠKI SLOVENEK

Izhaja vsako sredo.

Stane četrletno: K 400.—

Za Jugoslavijo

celoletno: 40 Din.

polletno: 20 „

četrletno: 10 „

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Posamezna številka stane 50 kron.

Posamezna številka stane 50 kron.

Leto II.

Dunaj, 19. julija 1922.

Št. 29.

Naš sedanji položaj.

Državni zbor se trudi in deluje v teh dneh, da bi ustvaril tako imenovani finančni plan, ki naj uredi naše gospodarske in denarne razmere. Poslanci imajo po večini najboljšo voljo in podpirajo vladu skoraj v vseh zahtevah, ki jih stavi. Je pa tudi že skrajni čas.

Razvoj razmer v Avstriji se bliža odločilnemu trenutku. Mnogi menijo, da se naše žalostne gospodarske in denarne razmere še lahko nadalje razvijajo v isti meri kot so se sedaj, da pridemo v denarnem oziru lahko do ruskih razmer, kjer je denar izgubil vsako vrednost. Toda merodajni politiki so mnenja, da je takšen razvoj pri nas nemogoč. Naša avstrijska krona ne bode smela več padati kot sedaj, drugače je druge države ne bodo več smatrale kot denar.

Da je ta nevarnost velika, to ve vsak trgovec, ki mora v inozemstvu kupovati, to nam pove tudi dejstvo, kako malo se že v drugih državah ceni. Če pa izgubi naša krona v inozemstvu vsako vrednost, potem tudi v Avstriji sami nima več nobenega pomena. Koliko se še ceni, nam kaže Burgenland, kjer vidijo mnogo rajše ogrsko krono in naša ne pride popolnoma do veljave.

Iz tega stališča je treba presojati tudi finančni plan ki se sedaj izdeluje. Ta finančni plan se mora napraviti, če se tudi dvomi, da bode imel iste dobre posledice, ki jih od njega pričakujemo. Če bi se ta plan opustil, tedaj bi bil naš gospodarski polom, kakor sodijo merodajni krogi, že pred jeseni ne izogiben. To delo je torej zadnji poskus, da se izognemo konkurni.

Če se posreči finančnemu ministru svoje namene izpeljati, da ustanovi novo državno banko in da se ne tiska naprej naš sedanji denar, potem je upanje, da se reši Avstrija brez vsake katastrofe.

Da bi se ne tiskalo več novega denarja, bode pa težko šlo. Največjo težkočo dela nova postava, ki se imenuje indekspostava. Indeks je ista številka, ki nam pove, za koliko se je življenje od gotovega časa podražilo. Tolikokrat večjo plačo dobijo potem državni nastavljenči. Če so se na primer življenske razmere od marca pr. l. podražile 31krat, potem dobijo sedaj državni nastavljenči 31krat večjo plačo. Zato je treba tiskati novega denarja. Postava indeks je tudi vzrok, zakaj da je antanta postala bolj hladna pri kreditnem vprašanju in da so naše gospodarske razmere še bolj zagotene, tako da mora odločitev pasti kmalu.

Avstrija sme, kot zatrjujejo merodajni inozemski krogi, upati na pomoč od zunaj samo tedaj, če pokaže dobro voljo, da ustavi tiskanje denarja, zmanjša izdatke in razpiše notranje posojilo.

Če vlada tega ne more izpeljati, je izjavil poslanec dr. Bauer v državnem zboru, potem bode delavstvo samo prejelo za vladu in upostavilo „svoj finančni plan“ in je mislil pri tem mogoče na Rusko. Toda njegovo upanje se ne bode uresničilo, kajti druge države bodo gledale, da iz Avstrije ne postane Rusija.

Koroške Slovenke krišku!

V zadnji številki našega lista sem Vam drage sestre širom slovenskega Korotana zaklicala: Žene, dekleta, strnimo naše vrste! Danes Vas pa pozivljam, da se temu klicu tudi odzovete in kličem: Koroške Slovenke kvišku! Kvišku primimo za delo, organizirajmo se v društvih! Žal še nismo me koroške Slovenke nikdar — razen kratek čas pred plebiscitom — imele svoje lastne organizacije, nismo imele prilike se v njo poglobiti in jo same voditi, zato se niti v najmanjši meri ne zavedamo važnosti ženske organizacije med narodi sploh, posebno pa med nami koroškimi

Slovenci. Zato se ni čuditi, ako vladajo med nami nasprotnoča si naziranja in velika neorijentiranost. Radi tega Vam hočem nakratko povedati o naši organizaciji svoje mnenje.

Pogosto se slišijo med narodom glasovi, ki dajejo izraza nevolji, ako bi kdo omenil, da je tudi ženska poklicana sodelovati pri povzdigi narodne zavesti, morale itd. Doma naj delajo in skrbe za gospodinjstvo, drugo jih nič ne briga in ali naj si še te skrbi naprtijo, ko imajo domačih dovolj. Res je, drage sestre, da ste zbog pomanjkanja delavnih moči doma močno zaposlene — ali vsaj mislite tako — in ravno to nam škoduje, ker se brigamo samo za dom. Naše duševno obzorje je omejeno navadno na našo najbližjo okolico, ne sega daleko preko župnije, ker se brigamo samo za dom in ne tudi za duševno in srčno naobrazbo, ki je podlaga za naš kulturni napredek.

Stopati moramo tudi me v isti vrsti z moškimi z vedno napredujočo kulturo, da nas tok časa ne prehiti. Kar je zamujeno, to je za vedno izgubljeno. Veliko premalo potujemo s knjigo v roki v tuje kraje in tako spoznavamo napredek ženstva drugih narodov, veliko premalo se brigamo za njih organizacijo.

Bili so časi, ko je bila ženska samo sužnja, v družini sami ni veljala mnogo — nekateri narodi so jo vendar tudi močno spoštovali — država pa jo je tem manj upoštevala ali ti časi so prošli. Vse se s časom izpreminja in tudi položaj ženske se je izdatno zboljšal. Zdaj nismo več sužnje moških, ampak stojimo z njimi v isti vrsti, imamo aktivno in pasivno volilno pravico, pravico do javnih služb, sodelovanja in soodločevanja v državni upravi.

Toda to še ni vse. Ženi — materi — je poverjena še veliko večnejša naloga, ki so jo imele sicer že od nekdanj ali važnosti iste se drugi niso zavedali v tej meri kakor sedaj. Šele sedaj, ko so začeli nekateri narodi propadati (n. pr. Francozi itd.), da je ogrožen njihov obstoj, koje notranja vrednost padla že skoro na ničlo, je postalo to vprašanje tako važno, da so začele države same posvečati temu ne samo en narod, ampak celi svet.

Ta naloga je materinstvo in vzgoja otrok in mladine.

Narodni pregovor pravi, da podpira dobra gospodinja tri ogle hiše. In če ima žena že v posamezni družini tako težko in veliko nalogo, imajo vse žene v hiše celokupnega naroda tem večjo in odgovornejšo nalogo. Držati morajo ne samo tri ogle kvišku, ampak cel narod.

Mati je tisto bitje, ki da življenje otroku, ga neguje in hrani z lastnim življenjem in pazi nanj ko odrasča. Njeno oko spremlja tudi odraslega v vednem trepetu in strahu. Mati vzgaja otroka, vse matere pa vzgajajo narod. Zato bo narod tak, kakoršne so matere. Ne odmeva v novejšem času zastoj klic: Dajte nam dobrih mater! Mati je temelj družine in naroda. Dobra, poštena, verna in narodno zavedna mati bo svoje otroke dobro vzgojila in čim več bomo imeli takih mater, tem značajnejši bo narod. Nasprotno pa slabo vzgojena mati svojih potomcev ne bo mogla vzgojiti v vredne člane človeške družbe. Besede mičejo, vzgledi vlečejo. Otrok vidi v svoji materi neko nadnaravno bitje in

PODLISTEK

Horjanska.

Šocij koj pridi,
bom sama doma,
so atej šli v Clovc
pa mamca moja.

Šocij koj pridi,
boš mavžnav prov,
boš ja žnablce moje
za žgančce mov.

Šocej koj pridi,
boš pir mene lažov,
boš ja povštrce moje
za žvavžce mov.

Šocej koj pridi,
boš vinčce piv,
al svovo boš od atija
pa spalco dobiv.

Skos mance.

Sm k atiji šov,
z ano ljubco prosov,
so koj palčco vzal
pa mi hvačce napel.

Sm k mamc všov,
z ano ljubco žugov,
so na viš poskočil,
da so skledco ubil.

Sm k gospodu letov,
z ano ljubco rekov,
so sme koj pokrižal,
pa ono pokuro pridal.

Sm pod križ pokleknov,
z ano ljubco žbrov,
Buhc so se nasminjal,
so ni ano kravžco zbral.

Te kravžane delče
so zdaj vse moje,
so v nedeljo že vse Rutarce
skravžvane ble.
So v nedeljo že vse sevkce
skosmane ble.

jo skuša posnemati v dobrem, pa tudi v slabem, ako mu mati ne more nuditi dobrih vzgledov.

Ali v tem oziru napredovati ena sama ne more mnogo, zato je treba skupnega dela, dobre organizacije, ki bo dekleta za izvršitev te velevažne naloge pripravljala. Kaj pomaga, ako se poprime kopanja predora en sam delavec? Delal bo in delal, pa naj bo še tako marljiv, umrl bo pred dokončanim delom in le malo se bo poznalo, da je delal. Isto je pri nas. Ena tukaj, druga tam, bosta v večjem le malo napredovali. Če pa stopita vkup in pritegneta k delu druge, kako velik bo lahko uspeh.

Žene in dekleta, kvišku v naša društva! Delajmo dokler je dan!

Koko postanemo dobre vzgojevalke naraščaja Vam povem prihodujič. Poživljam Vas ponovno, da tudi druge poveste v listu svoje mnenje, da se spoznamo in približamo.

Slovenka iz Roža.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Državni zbor se bavi z zakonom notrajnega posojila, ki bi ga naj morali podpisati vsi premožnejši državljani. V pondeljek so se seje prvič udeležili tudi novo izvoljeni poslanci iz Gradskega.

Število brezposelnih, ki dobivajo podporo znaša koncem junija 33.771 delavcev.

Nemčija.

Duhovi se še vedno niso pomirili radi umora Rathenaua. Prišli so na sled jako obširni zaroti, ki bi naj spravljalja neljube politike na drugi svet. Ravno tako žalosten kot političen je pa tudi gospodarski položaj. Nemška marka pada hitreje kot nekdanja naša krona in nemška vlada je antanti javila, da ne bode mogla plačevali vojne odškodnine v isti meri kot je predpisana. Mirovna pogodba leži kot mora nad ljudstvom. Najboljše govorijo številke.

Nemčija je dosedaj oddala kot odškodnino 30 milijonov ton premoga, pol milijona kg zdravil, 17 milijonov kg barv, na stotisoče konj, goved, ovac, četrt milijona železniških vagonov, 7500 lokomotiv in naj plača 132 tisoč milijonov zlatih mark. Ni torej čuda, če hočejo opešati njene moči.

Poljska.

obsega po najnovšem štetju brez Wilne in Zgornje Šlezije 369.558 kvadratnih kilometrov in ima nad 25 milijonov prebivalcev.

Palestina.

Sveto deželo so hoteli napraviti za politično središče Židov. Temu se protivijo Kristjani in Arabci. V zadnjem času je prišlo večkrat do resnih nemirov med Židi in Arabci.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Intervencija slovenskih poslancev pri deželni vladi. Grozno prizadeti po suši in podjedih so naši kmetje v Podjuni. Žito je, skoraj bi se reklo, popolnoma uničeno. Kruha ne bode. Pašniki so popolnoma goli in kmetje so si v skrbeh, kako bodejo vzdržali svojo živino skoz zimo. Naša dva slovenska poslanca sta tozadevno zaprosila pri deželni vladi odpomoči. Opisala sta žalosti, po nekaterih krajih obupni gospodarski položaj. Interpelirala sta med drugimi tudi na to, da stavi politična oblast predlog davčnim oblastem za odpis davka kakor tudi šolskim oblastem, da iste ne kaznujejo in ne kličejo na odgovor one stariše, ki bi zdaj pri oranju svojih šoloobveznih otrok obdržali doma zapobiranje podjedov (črvov). Vlada je vzela to na znanje ter se izrazila, da se bode po možnosti vsestransko opoštevalo.

Popravek. V 27. številki našega lista pod člankom „Redni letni občin zbor Pol. in gosp. društva za Slovence na Koroškem“ zadnji odstavek sta pomotoma izostala dva odbornika in sicer: gg. Vinko Gröblacher in župnik Valentin Weihs.

Dunajska filijalka rajhofske moralne organizacije: „Videňský Deník“ piše: Slučajno se je prišlo na besnenje „Orgeša“ v Avstriji. Na-

cijonalna zveza nemških oficirjev, deželno vodstvo v Avstriji, je namreč vložilo tožbo proti neki ženi radi izpraznitve dveh sob. Ti sobi spadata k stanovanju v hiši bolniških strežnic v Langegasse 13, ki jih je najel obrambni savez nemških vojakov deloma za nacionalno zvezo, deloma za toženo stranko. Pri sodnijski obravnavi je povedal zastopnik tožene sledeče: „Nacionalna zveza nemških oficirjev je član „Orgeša“, stoji v zvezi z nemškim prestolonaslednikom in ima sledeči cilj: Koncentracijo in oborožitev za orožje sposobnih mož za puče in pogrome, vaditi srednješolsko mladino in jo uporabiti „zu hakenkreuzlerischen Aktionen“. (V raznih mestih Avstrije ima organiziranih že 11 stotin — tudi na Koroškem imamo podružnico „Orgeša“.) V to svrhu ima zveza skladišča orožja. Tako skladišče je bilo tudi v hiši bolniških strežnic. V njem so bile ročne granate, plamenice, jeklene čelade, ekrazitni patroni, strojnice in municija raznih kalibrov. Marca se je ovadilo to policiji ali preiskava je bila brezuspešna, ker je član organizacije, policijski uradnik Herm. Brüxl medtem zvezo o nameravani preiskavi obvestil. Orožje je bilo takoj prenešeno v „Teutonenbude“ in od tam k nadpor. Spitzerju v Hietzingu. Nekatero strojnico so bile prodane inozemskim agentom. Pretekli teden je prišel v imenovano hišo zopet zaboj municije iz Solnograda pod napačno deklaracijo, ki ga je policija zaplenila ter našla v njem 50 pušk in 8000 nabojev. Zastopnik tožene dr. Pleschke je proglasil, da prevzema za povedano polno odgovornost in govoril dalje: Organizacija stoji v ozki zvezi z velikonemškim udruženjem, imenom z min. Waberjem in posl. Ursinom. Na čelu zveze stoje bivši oficirji generalnega štaba kakor general Kraus in polkovnik Buley. Poslovodja je polkovnik Legat, nadzorstvo nad orožjem in vodstvo mladinske organizacije ima polkovnik Herrlinger. Herrlinger, ki je še sedaj v službi vzhodne železnice kot prožni mojster, je bil tudi vodja napada s „Stinkbombami“ v gledališču pri predstavi „Kola“. Pod istim vodstvom bi se moral izvršiti tudi puč v Rossauerskih vojašnicah. Lepe reči! Kaj takega je pač le v Avstriji mogoče.“

Libeliče. Državna meja bode našo župnijo in naš šolski okraj prerezala, tako, da ostane samo tretji del Nemški Avstriji. Vsled mirovne pogodbe dobijo vasi, ki ostanejo Avstriji, odškodnino, ker pripade šolsko poslopje atd. Jugoslaviji. Grdo in nevarno je, če se zgodi, kar nekateri zlikovci resno groze, da bi namreč šolo, cerkev in župnišče oropoli. Ne samo da se je bati, da se taka surovost na njihovem imetju na isti način maščuje, morali ja plačati tudi odškodnino. Orožniki! Devet vas je tukej, skrbite, da se kaj takega ne zgodi!

Bistrica v Rožu. Naši gospodje žične tovarne na Bistrici so še vedno mnenja, da se nahajajo v stari mogočni Avstriji in da smejo pometati s slovenskomislečimi delavci kakor se njim zljubi. Pred meseci se je odpustilo na nedoločen čas več delavcev. Ko se je pa začelo zopet bolj delati, so po večini vzeli nemškomisleče nazaj in Slovenci so še danes brez dela. To delajo takozvani „Betriebsräte“, delavci, iz njih srede izvoljeni sodrug. Kličemo našim zvestim delavcem, obdržite mirno kri in potrpite, časi se izpreminjajo, „svaka sila do vremena“ in kadar pride čas, smo Vam ob strani. Bistriške mogotce povprašamo, kako dolgo pa še, kaj pa potem?

Šteben pri Beljaku. (Shod.) V nedeljo 2. t. m. se je vršil v Urbanovi gostilni v Štebnu dobro obiskan shod, katerega so se udeležili poleg bekštanjskih Slovencev tudi Slovenci iz zilske in podklošterske občine v prav lepem številu. Sklicatelj shoda, gos. Anton Gastl, je ob določeni uri otvoril shod, pozdravil navzoče, zlasti došlega govornika deželnega poslanca č. g. Poljanca. Po predstavitvi vladnega zastopnika, ki ga je odposlalo okrajno glavarstvo na zborovanje, je povzel besedo č. g. Poljanec. Govornik je v dvehurnem govoru pojasnjeval naš položaj v deželi in državi, razkril je poslušalcem marsikatero skrivnost, za katero do danes še niso vedeli, med drugimi tudi to, kako je prišlo do razpada stare Avstro-Ogerske. Gosp. deželni po-

slanec je navedel vzroke propadanja avstrijske republike, govoril je o finančnem programu nove vlade, o novih davkih, s katerimi se namerava obremeniti kmetijska gospodarstva zlasti s hipotekami, z davki na posle, z davki na posekan les itd. Obrazložil je tudi stališče slovenskih dveh poslancev v deželnem zboru. Zborovalci so z napetostjo poslušali govornikova izvajanja, ki so jih spremljevali s pritrdjevanjem in navdušenjem. Pred vhodom v dvorano stoječi socialni demokrat je napravil par medklicov. Ko mu je pa predsednik gosp. Gastl ponudil besedo, češ, da je shod javen in lahko tudi on pove svoje mnenje, je smatral oponujoči socialni demokrat za bolj umestno, da tako ponudbo odkloni in je raje odšel. Po končanem zborovanju, kateremu je sledil dolgo trajen aplavz, se je predsednik spominjal našega na Dunaju umrlega rojaka č. g. Cirila Kandut-a, nakar je zaključil lepo uspeli shod.

Kotmaravas. Dne 25. VI. smo imeli sklicano zborovanje Koroške slov. stranke. Težko smo pričakovali našega gosp. poslanca, a žal vsled železniške stavke ni mogel priti k nam. Akoravno je bilo ljudstvo o prihodu g. poslanca v negotovosti, se je vendar zbrala na določenem mestu lepa množica ljudi. Kljub vsemu prizadevanju ni bilo mogoče dobiti drugega govornika. Naši domači pevci so nam zapeli par narodnih in domačih pesmi, ter s tem kratkočasili zbrano množico. Naša dekleta pa so ob tej priliki zbrala 13.000 K v prid tiskovnemu skladu. Izrekamo vsem darovalcem pristrčno zahvalo. Ko nismo dočakali poslanca, je nazvoče pozdravil predsednik tukajšnjega društva „Gorjanci“ in nam naznanil, da se shod skliče drugič, nakar se je množica mirno razšla.

Bače ob jezeru (Nova maša.) Dne 29. junija na dan sv. Petra in Pavla so se pokazale Bače, ta prijetna vas tik mirnega jezera z lepim otokom, v svoji prazniški obleki. Častiti gospod Lojze Nagrad je imeli prvo sveto mašo. To je bilo za prebivalstvo okolice nekaj izrednega. Že od leta 1913, ko je imeli g. Ciril Kandut, katerega je pred kratkom pobrala v mladih letih kruta smrt, v Zmetičah svojo prvo sv. mašo, v naši občini ni bilo nobene. Od daleč so že naznanjali streli iz topičev in ko si stopil v Bače so krasni slavoloki in okrašene hiše pričale, da se godi tukaj nekaj iz rednega. Pred cerkvi jo je stal na prostem lepo ovenčan oltar. Vse to je stalo gotovo veliko truda, za katerega je bilo najlepše plačilo velikanska udeležba. Lepo vreme je dopuščalo, da so prihiteli tudi ljudje iz oddaljenih krajev v velikem številu na to slavnost. Sodelovala je požarna bramba, lepo število družic in cerkveni pevci, ki so pod vodstvom štebenskega organista svojo nalogo izborno rešili.

Podgorje v Rožu. V nedeljo 23. VII. t. l. se vrši „pranganje“ pri Kapelici. In sicer bo ob 8 uri sv. maša, potem obhod z Najsvetejšim in na to druga sv. maša. Ob nedeljah prihaja prvi vlak iz Celovca ob 6 uri, iz Področce ob 1/2 7 uri v Podgorje. Tako je omogočeno tudi onim, ki pridejo z vlakom, priti o pravem času k naši priljubljeni kapelici.

Pliberk. Še žive Slovenci na Koroškem. Še živi in plamti v srcih koroških Slovencev ljubezen do lastnega naroda. Od veselja smo zopet iz dna srca zavriskali na predvečer sv. Cirila in Metoda, ko smo videli goreti kresove po naših hribih in dolinah. V bližnji okolici Pliberka je gorelo okoli štirideset kresov. Na Peci jih je bilo videti pet. Čelo onostran Drave smo jih več zapazili. Od treh strani so grmeli topiči v čast našima slovanskima apostolama. Bil je veličasten večer, kakor ga še v srečnejših časih nismo doživeli. Soveda so se tudi tu pojavili žandarji, da bi ustrašili naše fante in dekleta. A pošteno so se motili. Na vsako zbadanje so dobili primeren odgovor. Naša mladina je trda in jeklena in se tudi bajonetov na zboji, kadar je treba skazati in braniti čast svojemu narodu. Čast Tebi mladina, to pot ste pokazali vrli fantje in junaška dekleta! Dokler bomo imeli tako junaško in požrtvovalno mladino, do tedaj bo ostala Koroška še slovenska, bo ostala še naša. Čuvajte nad rodnim svetom!

Humče. (Spomni se, da boš umrl!) V petek dne 30. rožnika so postavili Dajčmanovi na onem mestu, kjer je lani na dan sv. Aleša u-smrtila strela mladeniča Martina Kolarja, stara 32 let, nov lesen križ. Križ nosi tablico s sliko in primernim napisom, ki je oboje lepo izvršil slikar Volino iz Dobrlevasi. Njegov nagrobni križ pa ima ta-le napis:

Vojake si služil, na fronti si bil,
Veliko si skušil, trpljenja si pil,
Sovražna pa kroglja zadela Te ni,
Ko gledal sovražniku tam si v oči.

Tu strele strahotne si žrtev postal.
Ko z voli si z lesa domu se podal.
Luč večna Ti sveti zdaj v raju nebá.
Mir, pokoj usmiljeni Bog Ti naj dá."

V nedeljo nato, dne 2. t. m., si je pa vzel sam življenje Šumahov 61 let stari oče, Pavel Šajn. Obesil se je zvečer s podveznico na durni tečaj v veži. Izvršil je ta žalostni čin v pijanosti. Že prej se je hotel na ta način končati, a je njegovo nameno starejši sin preprečil. Ko je sin v hlev zaslišal zaduhel padec, je letel gledat kaj je, razrešil vrvi, a bilo je že prepozno. Bil je v treznem stanu miren in delaven človek. Usmiljeni Bog bodi milostljiv njegovi duši! Šumahovo hišo zasleduje grenka usoda: v vojski jim je padel ljubljani sin Pavel, leta 1920 jim je umrla hči Zefa, zdaj pa so izgubili očeta. Preostali iščite tolažbo v Srce Jezusovem in v sedmerih žalostih Device Marije!

Dob pri Pliberku. Spomin naših blagovestnikov sv. Cyrilla in Metoda smo počastili na predvečer z mnogobrojnimi kresovi. Ni nas od tega staroslovanskega običaja odvrnila nasprotnikov sila, ne nas ovirale sponje, v katerih se nahaja naš narodni položaj. Visoko proti nebu so se vzpenjali plameni mogočnih kresov v dokaz, da ni še izumrl teptani slovenski življenj v tužni Koroški. Kljub vsemu tiranstvu, ki ga mammo prestati, ne bode izvenela slovenska pesmica, ne bode izginila naša draga slovenska govorica. Spominjali smo se ob tej priliki tudi našega nenadno umrlega g. Cirila Kanduta. Njegova rana smrt nas je globoko pretresla. Bridko je zaplakala ob tem krutem udarcu cela slovenska Koroška, ker je izgubila dobrega boritelja za narodno stvar. Zarosilo je oko vsakega vernega posameznika, ki je poznal tega vzor duhovnika. Dragi Ciril, kako rad si zahajal k nam v našo vasico, ljubil priprošte ljudi, iz katerih si izšel tudi sam. Iskal si utehe v težkih dneh pri nas in jo tudi našel. Bil nam nisi samo ljub gost in prijatelj, mnogo več, drag si nam bil brat. Kako doma čega, kako srečnega si se počutil v naši sredi, ja sam si se izrazil, da si našel drugi dom. Toda kruta usoda Te je gnala v svet, ostaviti si nas moral, zapustiti drago domovino, zapustiti za vedno. Ciril, zakaj si nas ostavil v času največje sile? Toliko si delal, toliko žrtvoval za svojo domovino, imel do nje samo eno željo, ki klije v srcu vsakega rodoljuba. Kljub temu, da Te krije tuja, zemlja, ne bo Te težila, počival boš mirno, ker Tvoj duh je priplul k nam v Tvojo drago domovino in bo živel z nami. Ohranili Te bo mo trajno v spominu!

Sele. (Birna.) Od nove maše čg. Jurčka Orla na dan sv. Petra in Pavla 1. 1918 Sele niso doživlele take slovesnosti, kakor je bila na Št. Urhovo, v torek 4. julija. Ta dan se je namreč po 22 letih zopet vršila sv. birna. Prevzrešeni g. knezoškof so došli prejšnji dan v spremstvu več g. duhovnikov peš iz Bajtiš. Pri križu na vasi jih je ob slavoloku pričakovala šolska mladina pod vodstvom g. učiteljev, Marijina družba z banderom, fantje z zastavo in veliko drugega ljudstva. Sprejem je bil zelo pristrčen. Pozdravili so visokega gosta domači župnik, župan, predsednik izobraževalnega društva, šolarica in prednica Marijine družbe. Najbolj je očitno ugajal g. knezoškofu nadvse ljubki pozdrav šolarice Anice Jug, p. d. Coflove. Drugo jutro so že na vse zgodaj prihajale trume vernih Selanov v cerkev, kjer se je služilo 10 sv. maš; okoli 200 ljudi je prejelo sv. zakramente. Po maši g. knezoškofa je prepričevalno pridigal g. šmarješki župnik Božič, nato je bilo birmanih 110 otrok, in sicer 74 domačih in 36 iz sosednih župnij. G. knezoškofu se je v Selah zelo dopadlo in so se mogli pre-

pričati, da so prebivalci tega gorskega zakotja, ki so pri nasprotnikih tako razkričani, ne le dobri Slovenci ampak tudi globokoverni kristjani. Naj bi se uresničile besede, ki smo jih brali na enem slavoloku: Zvestoba veri, domovini, iz selskih src nikdar ne zgini!

Šmihel pri Pliberku. (Kresovi.) Kakor vsako leto smo Šmihelci tudi letos kresili na predvečer sl. apostolov Cirila in Metoda na gričku sv. Katarine. Prav mnogu kresov smo vpazili po slo. Koroški. Tudi Slovenci na levem bregu Drave so pokazali, da še žive in da jim je še ljub njih materni jezik, ki sta ga učila ta dva apostola spoštovati. Videli smo prav mnogu kresov na Gorenčah, v Št. Petru, na Djekšah in drugod.

Kazaza. (Požari in drugo.) 7. vrsta tega dopisa v zadnji številki od 5. t. m. bi se imela glasiti: 8. XII. pri Pižovniku, 23. XII. pri Rutniku in 25. XII. pri Čaperniku, kjer itd.

Št. Jakob v Rožu. (Poroka.) Dne 18. VI. je pripeljal Mihael Amruš, mizar pd. Žagmojšter na Brdu svojo izvoljenko Marijo Nagele pd. Močnikovo na Tešinjah pred oltar. Novoporočencema želimo, da bi preživela drugo polovico življenja srečno v zdravju in veselju. Oba, ženin kakor nevesta, sta bila vrla sodelavca našega izobraževalnega društva, posebno ženin je kot odbornik mnogo storil za povzdigo in procvit društva. Ko se je društvo v najtežjih trenutkih borilo za svoj obstanek, je bil naš ženin Rodarjev „Mihej“ eden prvih, ki se je vključil vsem težkočam s svojimi prijatelji intenzivno lotil narodnega in izobraževalnega dela. Upamo, da bode tudi v bodoče sodeloval in nas podpiral. V tem upanju ključemo njemu in njegovi nevesti naš krepki življenjski mir.

Bilčovs. Dne 8. VI. t. l. smo spremljali pd. Pipanovo mater k večnemu počitku. Velika udeležba pri pogrebu nam je dokaz, kako je bila spoštovana. Zares vrla žena, zavedna slov. gospodinja in krščanska mati, to so tri smernice, katerih se je držala v življenju. Zato je pa tudi vzgojila svoje otroke v vrle, poštenne, zavedne in verne Slovence. Naj bi si jo vzele vse matere za vzgled! Vi mati pa počivajte v miru!

Bekštanj. (Občinska seja: 17. VI. 1922.) Pred otvoritvijo seje prebere tajnik dopis bekštanske graščinske uprave (lastnik L. Wittenstein), v katerem se pritožuje proti izvrševanju ribjega lova od strani prebivalstva v baškem potoku ter predlaga občinskemu odboru dobrohotno posredovanje v svrhu poravnave tega spora. Ob ¼ 17. uro otvori župan Pirker sejo, ker je od 28 odbornikov 22 navzočih. Prečita se računski zaključek za leto 1921. Poročevalec povdarja, da se vodijo knjige in računi po sistemu, ki ga je vpeljal pred 15. leti sedanji tajnik in da ni bilo najti ne računskih in tudi ne blagajniških pogreškov. O priliki debate se dozveva Wurzer — ju računski zaključek premalo pregledno sestavljen. Tozadevna debata je bila precaj živahna in je poročevalec pri končni besedi povdarjal za slučaj, da bi se zahtevalo še bolj pregledno računsko bilanco, bi se moralo pomnožiti tudi pisaniško osebje in da bi se s tem tudi jako občutno pomnožili izdatki za plače. Tudi bi bilo tedaj potrebno spremeniti ves knjigovodski sistem, nabaviti nove knjige itd. Poročevalec pravi, da se moramo v sedanjih slabih razmerah zadovoljiti s tem kakor je sedaj urejeno, ker ima ljudstvo i tak že dovolj drugih davčnih bremen. Tudi drugod nimajo boljšega knjigovodstva pa vse eno izhajajo, ker ne gledajo toliko na zunajost, ampak glavno je pravilnost knjigovodstva in blagajne. Računski zaključek se nato odobri. Franz Prešern, pd. Odame na Hribu se sprejme na pismeno prošnjo v občinsko zavezo proti taksi a. k. 100.000. Ubožne podpore se dovolijo: Ani Prosen v Činovičah, Gregorju Taupeju v Ovčini, Ivanu Röckerju v Ovčini, M. Valušniku v Rutah, A. Korlerju v Teharčah. Nekaterim se ubožne podpore odklonijo. Kot načelnika v odbor za popravilo pri cerkvi v Ločah se izvoli I. Arneiz pd. Kotnik v Pogorjeh. Tajnik in sluga prosita povišanje plač, češ da z dosežanjem plač ne shaja. Obenem prosi tajnik uvrščenje v plačilne redke enake državnim uradnikom, ker bi plačala potem država 35%

zraven. Dotični dopis deželne vlade pa vsebuje večinoma pogojne obljube. Tajniku se poviša plača od 60.000 na 96.000 a. k. to je za 60%. Finančnemu odboru se naroča preštudirati predloge deželne vlade glede zenačenja tajnikovih plač z istimi državnih nastavljenec in rešiti to zadevo do 30. VI. t. l. Občinskemu slugi se dovoli zvišanje od 40 na 50.000 a. k. mesečno. Okrajno glavarstvo naroča tekom enega mesca popravilo mostov in ceste od Brda do Bač. Občinski odbor to žrtev ne more prinesiti z ozirom na slabi finančni položaj občine; takih interesentov ki bi to cesto rabili pa v bekštanski občini ni, torej se občina tudi nikogar ne more k popravilu ceste oz mostov zadržati. Župnik Ožgan prosi za izpraznitev farovža, da more nastopiti podeljeno mu župnijo. Po dolgi burni debati v kateri so osobito socialisti povdarjali, da fajmošter lahko poleg številne družine v farovžu stanuje, ker ima še dosti prostorov na razpolago, se je prošnja vendar v toliko ugodno rešila, da se bo pri prvi priložnosti nakazalo dotični stranki drugo stanovanje. Mnogo slovenskih predlogov ni moglo biti stavljenih na dnevni red.

MI IN ONI

Avstrijski državni avtomobili. Ali je to mogoče? Ali je to res? Tako smo vskliknili, ko so poročali nemški časniki, da vzdržuje naša zadolžena in beraška Avstrija 159 državnih avtomobilov, 159 avtomobilov, 159 šoferjev, 159 garaž, bencin, petrolej, poprava! To niso mačje solze, ampak milijarde, katere si moral in boš še moral plačati tudi ti slovenski kmet in slovenski delavec. A gospodje, kateri se vozijo — menda bolj za kratek čas — v državnih avtomobilih, nam odrekajo vse naše pravice, nas zatirajo in zaničujejo, edino plačevati jih še smemo. Gospodje, ubogi, ja berači smo vsi, vozite se na „lojtrah“, kakor mi, dajte nam kar nam gre in kar ste nam obljubili, pa bo boljše.

RAZNE VESTI

Zakaj ženske več govore nego moški? Znano je, da ženske mnogo več govore nego moški, marsikdo je to tudi na lastni koži že izkusil in sicer prav na neprijeten način. Ženske klepetulje so sploh znane. Vendar pa do slej nismo vedeli, zakaj ženske več govore nego moški. Sedaj pa je prišel danski filozof, profesor Jaspersen, ki je razkril vzrok, ki leži v tem, da potroši ženska pri govorjenju mnogo manj energije nego moški. Za vsako minuto, ko moški govori, porabi približno toliko energije, kakor da bi dvignil od tal 1 kg teže, ženska pa približno trikrat manj. Ženska, ki govori tri ure, potroši komaj toliko energije kakor moški, ki govori eno uro. Zato torej govore ženske več nego moški, ne pa zato, ker imajo „daljši jezik“.

Divji petelin in rdeče krilo. Graška „Tagespott“ poroča iz Eibiswalda zanimivo zgodbo, ki jo je doživela te dni žena lovca Kauritscha. Kauritscheva je šla sama skozi gozd, oblečena v rdeče krilo. Na nekem drevesu je opazila divjega petelina, ki jo je istotako opazil ter se, očitno razdražen vsled rdečega krila, zagnal vanjo tako srdito, da se je morala braniti s palico. Ko jo je doma mož opozoril, zakaj ni petelina ujela, je šla ponovno na ono mesto, kjer jo je napadel. Petelin je bil še tam ter se znova spravi nad njo. Kauritscheva pa je bila sedaj bolj premetena, vrgla je preko petelina veliko ruto ter ga živega ujela.

GOSPODARSKI VESTNIK

Državni dolg na zemljiščih.

S slabim svojim gospodarstvom smo na čudno pretkan način dobili iz žepov ljudi, kar je bilo tam skritega; šlo je kakor na sodni dan, ko človek ne bo mogel prikriti ničesar. Ponarejal se je na Dunaju naprej nov denar, in ker tisto, kar je bilo v posojilnicah, ni bilo izrečno napovedano kot z l a t e krone, se pravi denar od ponarejenega ni razlikoval, mešelo se je vino z vodo dočas, da ima mešanica

po vinu komaj še nekaj okusa, vse je do skrajnosti vodeno. Kar je bilo ljudskega premoženja nabranega, smo še le po vojski srečno napravili. Inozemstvo je naš denar pravilno cenilo in nam zanj že davno ne daje več ne beliča za krono, sploh je ne sprejema.

Vsled teg draginja, ki naprej raste, z draginjo rastejo zahteve uradnikov tako, da novi tajnik delavske zbornice v Celovcu mesečno menda zahteva 490.000 K, dekleta, ki pišejo na stroj 200.000 kar se jim je dovolilo.

Uknjiženi dolgovi.

Uknjiženi dolgovi so bili za kmete nesreča in poguba. Dolgov lahko razlikujemo dve vrsti: dolg, s katerim se dvigne produkcija je, ako je pameten, opravičen. Izposodiš si da kupiš kravo, ker imaš dosti krme, ali da kupiš konja, ko je dela, da kupiš nov plug, kupiš mlatilni stroj, ki ti prihrani mlatiče. To je produktivni dolg, ki pospešuje gospodarski napredek in v nekih letih posojilo sam vrne. Drug dolg pa je, če se na posestvo uknjiži dolg brez ozira na dejstvo, ali bode posestvo z rednim doneskom moglo ta dolg vrniti? Ko umre oče, ki ni mogel drugemu in tretjemu otroku zapustiti gotovine, jim da del na posestvu, četudi sam že poprej brez dolga ni mogel kaj prihraniti. Polje zase ima vrednost in je nima. Kruh ne raste sam, delati je treba, trava na travniku sicer sama raste, ali tudi tu je treba dela, seno se mora kositi, spraviti domu, travnik treba gnojiti, treba navajati nanj vode, če je mogoče. Gozd raste sam, ali koliko pa je posestnikov, ki bi ga imeli toliko, da ga morejo odprodajati? In če se napravijo drva, treba je veliko napornega dela. Žival v hlevu potrebuje naprej skrbne postrežbe: sprva skoraj kakor otrok; in če bi potem kmet bil delo računal po urah, bi bilo mleko moralo že pred vojsko stati 100 kron liter.

Minula leta so kmetje svoj dolg poplačali; pravzaprav ne: ker je denar izgubil vrednost, kmečki pridelek pa ne, so kmetje z malenkostno množino drv ali žita plačali, kar je bilo poprej vredno vse posestvo. Ko bi bili kmetje morali plačevati z zlatim denarjem, ne bi bili mogli iznebiti se tega bremena. Zato pravimo, ni res da bi bil kmet v vojski obogatel in da ima polne skrinje denarja!

Ako zdaj država namerava uknjižiti na vsak oral 200.000 papirnatih kron, bi bilo to približno 100 zlatih kron, na 50 oral 5000 zlatih kron, to je breme, o katerem sodimo, da ga večina kmetov ne more prenašati. Posestvo 50 oral si v mirnem času lahko kupil za 10.000 zlatih kron, in vsakdo ve, da je posestvo na polovico zadolženo bilo za vsakogar nesreča.

Kako se naj tak dolg obrestuje?

Opozarjamo na veliki dohodninski davek; zemljiški davek bo postal neznošen, kedar ga še dežela dvigne za 400%, opozarjamo na druge nove davke: na „dobrodelni“ davek, na davek za starostno in bolniško blagajno itd. Nevolja med ljudmi je že vsled teh davkov toliko, da mnogi hočejo sploh ustaviti plačevanje davkov, in zdaj pride uknjižba v tolikem obsegu! Odkod naj kmet vzame, če bi se denar količkaj zvišal, da plačuje od te uknjižbe državi obresti? Recimo, da danes stane vol cel milijon, ker krona velja samo še 0,037/8. Če krona pada tudi še po ti uknjižbi naprej, smo napravili še to premoženje, pomagali pa nismo nikomur; če se krona dvigne, kar je lahko mogoče in se more zgoditi trenutno, ter postane vredna recimo 0,1, bo moral kmet letno plačevati od posestva 50 oral dvoje goved samo za obresti tega državnega posila dolga. Kdo pa to zamore? Če vrednost denarja ostane, kakoršna je zdaj, se bo plačevalo od takega posestva, kar je vedna junica, letno za obresti samo tega dolga in pravimo, da tudi tega kmet ne more.

Zato se nam zdi ta načrt preneumen, o njem, se ne da govoriti.

Krivicica.

Vsako ve, kako različna so posestva: da mestni delavec tega ne ve, se mu lahko odpušči, ali vlada mora to vedeti. Ali se naj uknjiži za 100 oral našega peska v Kazazah 20 milijonov in ravno toliko na kako vzor go-

spodarstvo na Krapfeldu ali v Labudski dolini, kjer ljudi še vsako leto izkupijo veliko kapitala iz sadja, ko mora naš kmet često še potrebni mošt za hlapce kupovati. Na 100 oral zemlje na Radišah toliko, kakor na 100 Fišlovega vzor polja pri Celovcu? To je vendar nesmisel! Krivicica pa leži še globlje: Lastninska pravica je temelj državnega reda, in pravimo, da država nima pravice rušiti jo in jemati človeku kar mu je lastno. Lastnina nam ni le prihranjeni denar, vzor lastnine je polje, ki so je stariši priredili, obdelovali in prepustili otrokom. Polje ni državna last. Kmet je bil pred državo in bo še tu četudi bi država nehala. Države prvi namen je, varovati državljana v njegovem delu in varovati last vsakogar, ki si je kaj pravično pridobil. Res ima država pravico, zahtevati davek, a ona ima le pravico zahtevati del tega, kar se je z nje pomočjo zaslužilo, to je tekoči pridelek, kakor je svojčas grajščak imel pravico do desetine, ne pa pravico, jemati kmetu zemljo. Z uknjižbo pa se kmetu ne jemlje več pridelek, marveč podlaga tega pridelka, jemlje se mu prvotna last. Država nima nikakor pravice, jemati ljudem posestva, tudi ne pod obliko uknjiženega dolga: to bi bilo le nekaj sličnega, kakor se godi zdaj v mestih, ko „Mieterschutz“ pusti lastnika še na papirju, le pravice do hiše nima več. Lastninska pravica ni v tem, da sem nekje zapisan kot lastnik, marveč v tem, da smem s stvarjo disponirati — razpolagati in jo oddati, kakor hočem. Uknjižba tako razpolaganje popolnoma ukine in zato v bistvu z intabulacijo neha last, seve s prisilno intabulacijo, ki je ni prostovoljno ali neprostovoljno povzročil lastnik sam morebiti z dolgovi, ki jih je napravil in postal dolžen plačati. Kajti tudi to je pravica: plačaj kar si dolžan, če treba, s svojo zemljo.

Dunajski trg. Voli kg žive teže po 2800—4200 K, biki 3000—4200 K, krave 2800—3800 K.

Borza. Curih, 17. julija. Avstrijska krona 0,02. — Dunaj, 17. julija. Dinar 431 K, ogrska krona 28 K, česka 839 K, lira 1678 K, dolar 36.794 K, marka 80 K, švicarski frank 7074 K.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Za tiskovni sklad so darovali: Joško Partl ml., Mače 1000 K, Slovenci v Narodnem domu v Pliberku darovali 4160 K, hranilnica in posojilnica v Št. Janžu v R. 2000 K, Luka Piskernik, Lobnik 600 K, Jurij Ruprecht, Popnavas 700 K, Rev. J. M. Trunk Amerika 10.000 K, Štefan Bayer, Logavas 1600 K, Miha Kaufman, Podgorje 600 K, Ivan Sgiarovello, Bače 600 K, J. Kriegl 400 K, omizje kvartovcev in godec 770 K, Matija Praprotnik, Priblavas 200 K, Primož Čertov, Homeliše 100 K, Josip Winkler Borovlj 1400 K, Peter Ogris Medborovnica 600 K, Janez Petrič, Brdo 200 K, Jan Silan, Pliberk 100 K. Darovalcem srčna hvala. Zbudite se tudi še drugi!

Poslano.*

Poziv dekletom Marijnih družb!

Katera sestra širom Koroške, ki ima veselje in talent za šivanje, bi hotela priti k meni in ostati pri meni do smrti? Biti mora odločno slovenskega mišljenja, članica Marijine družbe, ubogljiva pobožna in se natančno držati hišnega reda. Potrebujem jo radi mojega rahlega zdravja, da ne bom sama, imela bo vsak dan kar mam jaz brez drugega plačila. Sirota, ki opravlja težko kmečka dela, ima prednost. Naslov pove uredništvo K. S.

Listnica uredništva.

Slov. Plajberk. Dopis je preveč oseben. — **Kovaški predelavec.** Bomo ob priložnosti objavili. — **Gorje.** Žal ni za list. Kaj drugega!

Listnica upravnštva.

A. Müller, Ljubljana. Se redno pošilja.

* Za vsebino uredništvo ne odgovarja.

V župnišču bez gospodarstva se sprejme

kuharica

Ponudbe je treba poslati na upravo lista pod številko 45.

Proda se lepo posestvo

v Libeličah-Koroško

Hiša tik farne cerkve in šole, moderno gospodarsko poslopje, 19 oralov njiv in travnikov, 14 oralov gozda, velik sadni vrt, električna razsvetljava. Cena neobvezno 200.000 Dinarjev. Po dogovoru se posestvo tudi zamenja za gostilno, žago, mlin ali kaj enakega.

Pojasnila daje 44

And. Marinz, Post Leifling, Kärnten.

Služba lovca!

Za večje lovišče na Dolenjskem (Kranjsko) se išče v vseh panogah lova izvežban logar, ki je že služil pri kaki graščini. Prosto stanovanje, potrebna obleka in obutev, strelnina in 600 Din. mesečne plače. Odvetnik dr. Ivan Lovrenčič, Ljubljana.

Kajžo prodam!

katera je 1/2 ure od železniške postaje Bistrica v Rožu oddaljena, z lepo lego na levem bregu Drave v občini Bilčovs. Ima 12 birnov posevne, 4 joha travnikov, 5 johov gozda in sadni vrt. 47

Več pove

Jožef Rajhman

Moščenica obč. Bilčovs, p. Bistrica v Rožu.

Plemenska kobila močna zdrava se proda

Več pove

Jožef Rajhman

Moščenica, p. Bistrica v Rožu 48

Besedilo oglasa!

Kupujem taren lan, konoplje (predivo) in ovčjo volno ali zamenjam iste proti vsaki vrsti prtenine in sukna za hišno rabo.

Oddaja za številke 103 do 150.

F. Mory, trgovec

Šmihel pri Pliberku 24. 49

OGLAS!

V najem se da trgovina v poslopju Gospodarske zadruge v Sinčivasi. Prosilci naj se zglasijo do 15. avgusta 1922. Prošnje je uposlati na naslov:

Miha Kačnik p. d. Joger v Mali vasi p. Škocijan kjer se izvejo tudi vsi pogoji. 50

OGLAS!

Poslovodja, vaje samostojnega dela, se sprejme pri Gospodarski zadrugi v Sinčivasi ki bo z delovanjem šele pričela. Reflektanti naj pošljejo svoje oferte, z natančno navedbo vseh okolnosti, ki jih usposabljuje za to službo, do 15. avgusta 1922 na naslov: Miha Kačnik p. d. Joger v Mali vasi p. Škocijan kjer se izvejo tudi vse podrobnosti. 51